

УДК 346

DOI <https://doi.org/10.32837/apdp.v0i93.3309>*Є. В. Крук*

ГАРАНТІЇ ПРИТЯГНЕННЯ СУБ'ЄКТІВ ВЧИНЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ТА ПОВ'ЯЗАНОГО З КОРУПЦІЄЮ ПРАВОПОРУШЕННЯ ДО ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Одним із способів подолання негативних наслідків корупційних та пов'язаних з корупцією діянь, є відшкодування спричиненої ними шкоди. Ефективність цього механізму залежить від багатьох факторів, що здійснюють вплив на процес відновлення порушених прав, вчиненням корупційного та пов'язаного з корупцією діяння.

Ефективність притягнення особи порушника до цивільно-правової відповідальності ускладняється тим, що вчинення корупційних правопорушень не обмежується якимось єдиним способом, досить часто воно пов'язано із вчиненням інших правопорушень, спрямованих на приховання наслідків корупційного діяння. Окрім того, корупція нерозривно пов'язана із вчиненням ряду дій, спрямованих на легалізацію доходу, отриманого внаслідок вчинення корупційного діяння. Як правило, реалізувати всі зазначені дії у межах юрисдикції однієї країни неможливо, а тому і корупція і подолання її наслідків майже завжди виходить за межі однієї країни.

Зазначене свідчить про складність застосування цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних та пов'язаних з ними діянь, а тому важливу роль у забезпеченні захисту цивільних прав особи або держави, яка постраждала від корупційного чи пов'язаного з корупцією правопорушення, належить саме гарантіям невідворотності такої відповідальності, які повинні не допускати порушення цивільних прав та забезпечувати їх відновлення, у разі, якщо порушення права мало місце.

Стан дослідження. Питання наукового обґрунтування системи гарантій притягнення суб'єктів вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення до цивільно-правової відповідальності у науці цивільного права та міжнародного приватного права не досліджувалось. Однак в окресленому напрямку можемо виділити фундаментальну наукову працю, яка, на нашу думку, безумовно вплинули на розвиток інституту цивільно-правової відповідальності, а саме: монографія «Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу», у якій представлена наукова концепція проекту Цивільного кодексу України, розроблена такими науковцями-цивілістами як Борисова В.І., Буяджи Г.В., Ватрас, В.А., Великанова М.М., Гриняк А.Б., Діковська І.А., Довгерт А.С., Заїка Ю.О., Захватаєв В.М., Калакура В.Д., Капіца Ю.М., Кодинець А.О., Кот О.О., Кухановська О.В., Кузнецова, Н.С., Кухарев О.Є., Майданик Р.А., Пленюк М.Д., Погрібний С.О., Ромащенко І. О., Стефанчук Р, Хоменко М.М., Якубівський І.Є. [1].

Крім того, питання цивільно-правової відповідальності загалом досліджувала вчена-цивіліст Канзафарова І.С., яка вказаній тематиці присвятила докторське дисертаційне дослідження на тему «Теоретичні основи цивільно-правової відповідальності в Україні» [2]. Також не можемо залишити поза увагою дисертаційне дослідження Плачкова Д.Ф. на тему «Відшкодування шкоди фізичній особі, що потерпіла від злочину, за цивільним законодавством» [3]. Однак, питання гарантування невідворотності цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційних діянь комплексно не досліджувалось, що дає підстави нам визначити актуальність цього дослідження.

Отже, метою цієї статті є визначення поняття та системи гарантії притягнення суб'єктів вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення до цивільно-правової відповідальності

Виклад основного матеріалу. Гарантії притягнення суб'єктів вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення до цивільно-правової відповідальності – це передбачені нормами законодавства або існуючі в державному механізмі способи, засоби та методи забезпечення відшкодування шкоди та збитків особою, що вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, а також діяльність спеціальних суб'єктів – гарантів.

Цивільно-правова відповідальність як система правових засобів забезпечує і гарантує законне і справедливе задоволення інтересів суб'єктів цивільного права. Властивості гарантувати і забезпечувати захист прав та інтересів суб'єктів цивільного права цивільно-правові засоби-елементи відповідної системи набувають саме завдяки використанню їх як системи, у певному поєднанні. У протилежному випадку – зазначена функція не спрацює. Іншими словами кажучи, цивільно-правова відповідальність за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення є і сама гарантією відновлення порушеного цивільного права, і водночас забезпечується системою гарантій.

Усю сукупність гарантій невідворотності цивільно-правової відповідальності вважаємо за доцільне поділити на дві великі групи: юридичні та неюридичні гарантії.

Юридичні гарантії, це встановлені та закріплені у законодавстві правові механізми забезпечення притягнення особи, що вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, до цивільно-правової відповідальності.

Юридичні гарантії національного рівня – це норми чинного законодавства ще регулюють питання притягнення до цивільно-правової відповідальності суб'єктів вчинення корупційних діянь, висвітлені детально в попередніх розділах дослідження. Так, «базовою» для врегулювання відшкодування шкоди, збитків, спричинених вказаними правопорушеннями, є стаття 66 Закону України «Про запобігання корупції», відповідно до якої збитки, шкода, завдані державі внаслідок вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, підлягають відшкодуванню особою, яка вчинила відповідне правопорушення, в установленому законом порядку [4]. Окрім того, статтями 1166, 1173–1177, 1191 Цивільного кодексу України також визначено гарантії притягнення особи, яка спричинила своїми протиправними діями шкоду, до цивільно-правової відповідальності.

До юридичних гарантій міжнародного рівня можемо віднести гарантії, визначені Конвенцією ООН проти корупції, Цивільною конвенцією про боротьбу з корупцією, Декларацією основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживань владою (Резолюція 40/34 Генеральної Асамблеї ООН від 29 листопада 1985 року) та інші.

Зі змісту статті 35 Конвенції ООН проти корупції вбачається, що держава повинна гарантувати створення умов, для порушення будь-якою фізичною чи юридичною особою провадження щодо відшкодування спричиненої корупційним діянням шкоди [5]. До таких умов можемо віднести, по-перше, нормативну основу для порушення відповідного провадження; по-друге, існування системи органів, які уповноважені розглядати відповідне провадження, вирішувати його, та виконувати прийняте рішення, забезпечення матеріально-технічної бази для існування відповідних органів. Усе зазначене в сукупності є обов'язком держави, яка приєдналась до Конвенції ООН проти корупції та юридичною гарантією міжнародного рівня.

Важливими є також гарантії, визначені у статті 31 Конвенції ООН проти корупції, якою передбачено, що кожна Держава-учасниця повинна вживати заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення можливої конфіскації: а) доходів від корупційних злочинів, або майна, вартість якого відповідає вартості таких доходів; б) майна, обладнання та інших засобів, які використовувались або призначалися для використання під час вчинення корупційних злочинів. Кожна Держава-учасниця вживає таких заходів, які можуть бути необхідними для забезпечення можливості виявлення, відстеження, заморожування або арешту будь-чого з переліченого вище з метою подальшої конфіскації [5]. Ці норми є певним орієнтиром кінцевого результату, який повинен бути досягнутий при врегулюванні питання забезпечення збереження майна, здобутого в результаті вчинення корупційного діяння, за рахунок якого в подальшому здійснюється відшкодування шкоди потерпілому. Однак Конвенція не визначає конкретних механізмів, які повинні бути впроваджені, що залишає певний простір для запровадження норм, найбільш близьких до правової системи держави.

Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією, окрім гарантій існування відповідного національного законодавства та спеціальних органів, уповноважених розглядати справи про відшкодування шкоди, містить таку правову гарантію, як закріплення структури компенсації, а саме: матеріальні збитки, втрачена вигода та немайна шкода [6]. Значення цієї правової гарантії полягає в тому, що оскільки термін компенсація в національному праві окремих країн може мати різне значення, то закріплення його змістовних елементів на рівні міжнародного нормативного акту убезпечує від подальшого звуження змісту в національному законодавстві. Окрім того юридичною гарантією дотримання прав постраждалої від корупції особи, є закріплення обов'язку відшкодування державою шкоди, яку спричинили посадові особи під час виконання своїх службових обов'язків.

Важливою юридичною гарантією є закріплення у Цивільній конвенції про боротьбу з корупцією умов відшкодування шкоди, спричиненої корупційним діянням, а саме: вчинення відповідачем особисто або з його дозволу корупційної

дії чи невжиття ним розумних заходів для запобігання вчиненню корупційної дії; заподіяння шкоди позивачу; та наявність причинного зв'язку між корупційною дією та заподіяною шкодою [6]. Зазначена гарантія захищає від порушення права особи, яка завдала шкоду, та забезпечує здійснення справедливої процедури.

Принципом та одночасно гарантією, закріпленою у Цивільній конвенції про боротьбу з корупцією, є справедливість, що включає в себе справедливу компенсацію, та, як зазначено вище, справедливу процедуру. Відшкодування шкоди повинно бути здійснено в розумний строк, повністю покривати витрати особи на відновлення втраченого активу, а процедура розгляду та вирішення питання про відшкодування шкоди повинна здійснюватися у спосіб, що унеможливорює уникнення відповідальності заподіювачем шкоди.

Декларацією основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживань владою визначено правові гарантії на доступ до правосуддя та справедливу, найшвидшу компенсацію за спричинену шкоду, а також можливість отримати компенсацію від держави, якщо шкода була спричинена у зв'язку з порушенням кримінального закону посадовими особами, відповідальність повинна нести держава [7]. Зазначені гарантії діють під впливом принципу справедливості і спрямовані на відновлення порушеного, в тому числі й майнового, права.

Із зазначених міжнародних юридичних гарантій притягнення суб'єктів вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення до цивільно-правової відповідальності, впливають гарантії, що повинні бути чітко зафіксовані в національному законодавстві України, а саме: а) правильне визначення обсягу (розміру) шкоди, заподіяної потерпілій особі; б) розшук, виявлення та повернення викраденого (привласненого тощо) тощо майна, що збережено в натурі; в) виявлення знищеного чи пошкодженого майна та забезпечення повернення втраченого майна в натурі або його грошового еквіваленту в повному обсязі; г) забезпечення повного відшкодування потерпілому вартості викраденого (привласненого тощо) майна у разі неможливості його повернення; г) забезпечення відшкодування іншої шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням; д) накладення арешту на майно, інші цінності з метою відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням; е) збереження майна та інших цінностей, необхідних для виконання судового рішення у випадку задоволення позову про відшкодування шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням.

Неюридичні гарантії притягнення суб'єктів вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення до цивільно-правової відповідальності поділяємо на політичні, економічні, соціальні.

Політичними гарантіями є: здійснення політики дерегуляції усіх сфер державного та суспільного життя країни; викорінення політичної спадковості, за якої ротація правлячих політичних еліт не сприяє викоріненню корупції та поверненню державі активів, що незаконно вибули з її власності, а, навпаки, сприяє приховуванню реальних розмірів збитків, завданих державі вчиненням корупційних правопорушень; встановлення механізмів громадського контролю за діяльністю топчиновників; розвинене, активне громадянське суспільство (громадяни мають достатньо впливу щодо ефективного контролю над діями законодавчої, виконавчої

та судової гілок державної влади; нульова толерантність громадськості до корупції); високий рівень оплати праці та надання соціальних послуг; просте, недвозначне, лаконічне і зрозуміле законодавство.

До політичних гарантій можемо віднести також закріплення боротьби з корупцією та її наслідками у вигляді спричиненої шкоди в різних державних програмах, програмах діяльності політичних партій, програмі діяльності уряду. Вибіркове дослідження програм діяльності політичних партій та передвиборчих програм дає підстави для висновку, що більшість із них визначають боротьбу з корупцією як один із напрямків своєї політичної діяльності, однак жодна із партій, програми яких були досліджені, не окреслила своїм завданням покращення механізмів відшкодування шкоди, завданої корупційним діянням.

Політичною гарантією захисту суспільства та держави від наслідків корупційних діянь є розроблення антикорупційної стратегії. Варто зазначити, що Проект Закону про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки подано до Верховної Ради України з ініціативи Прем'єр-міністра України, що безумовно має політичну ознаку, оскільки визначає вектор діяльності вищого органу в системі органів виконавчої влади. Одним із показників, котрий спеціально уповноважені суб'єкти у сфері протидії корупції та виконавці державної антикорупційної програми з виконання Антикорупційної стратегії, у межах повноважень, щорічно до 15 лютого подають до Національного агентства, є відомості про розмір збитків і шкоди, завданих корупційними правопорушеннями та правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, стан та обсяги їх відшкодування (з виокремленням інформації про провадження, які здійснювалися у зв'язку з повідомленнями викривачів), однак, урахувавши, що Закон України про засади державної антикорупційної політики на 2020–2024 роки досі не прийнятий, зазначені положення не можуть бути втілені вжиття.

Окрім того, боротьба з корупцією та її негативними наслідками є вектором не лише внутрішньої, але й зовнішньої політики держави. Так, Президент України, Прем'єр-міністр та інші представники органів влади на зустрічах із представниками іноземних держав та організацій неодноразово наголошували на важливості боротьби України з корупцією та забезпеченню злагодженої роботи органів антикорупційної інфраструктури, що безпосередньо включає в себе і подолання негативних наслідків корупційних діянь.

Економічні гарантії невідворотності цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення полягають в установах такого економічного ладу, за якого здійснення господарської діяльності відбувалося б на засадах прозорості, вільної конкуренції, добросовісності та дерегуляції. Незаконне набуття активів шляхом зловживання владою чи службовим становищем передбачає подальшу реалізацію таких активів та легалізацію коштів, здобутих посередництвом вчинення корупційних діянь. За умов розвиненої економіки, відсутності тіньового ринку, така легалізація якщо не унеможливиться, то суттєво ускладнюється. І, навпаки, – відсутність корупції є засадою економічного зростання країни. Таким чином, можемо відмітити, що корупція та економічний добробут перебувають в оберненопропорційній залежності.

Відшкодування шкоди, спричиненої вчиненням корупційного правопорушення, передбачає за необхідне наявність у винної особи певних матеріальних активів, конфіскація котрих може бути визначена судом як забезпечення відшкодування такої шкоди. Усвідомлюючи наслідки вчинення корупційних правопорушень, суб'єкти намагаються реалізувати активи, отримані корупційним шляхом. Легалізація коштів чи інших активів, тобто створення видимості законності джерела їх походження, досить часто супроводжує корупційне правопорушення. У економічно розвинених країнах, із чіткими та прозорими правилами ведення бізнесу, легалізація активів, здобутих посередництвом вчинення корупційного діяння, не можлива, оскільки діють правила фінансового моніторингу законності джерела походження грошових коштів.

Вчиненням корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень найбільша шкода спричинюється державі та державним інтересам, оскільки суб'єктами вчинення таких діянь є, як правило, суб'єкти владних повноважень. Державні та комунальні підприємства часто зазнають значних збитків від неналежного управління їх активами, як-то, закупівля товарів, робіт чи послуг за завищеними цінами, реалізація активів підприємств за ціною, що значно нижча ринкової. Наслідком таких діянь є спричинення значної шкоди державним інтересам, відшкодування якої – справа багатьох років. Саме тому, важливого значення для недопущення заподіяння шкоди державі має вдосконалення процедур публічних закупівель, підвищення ефективності діяльності Антимонопольного комітету України, а також запровадження нових механізмів реалізації державного майна на засадах прозорості та вільної конкуренції. Лише ефективна система протидії угодженим діям суб'єктів господарювання на ринку, обмеження монополізації ринку та чесні правила вільної конкуренції, як базові засади ринкової економіки, сприйнятимуть як подолання негативних наслідків у виді спричиненої державі шкоди, вчиненням корупційних правопорушень, так і виступатимуть певним запобіжним заходом щодо вчинення нових корупційних діянь.

Корупцію можна розглядати як різновид соціальної корозії, яка роз'їдає і руйнує органи влади, державу і суспільство в цілому. У її основі лежать такі вікові традиції взаємодії в суспільстві, як «послуга за послугу», «do ut des» («даю, щоб ти дав») [8, с. 34]. Оскільки корупція – це соціальне явище, то соціальними повинні бути і гарантії подолання її негативних наслідків. Так, гарантією на загальнодержавному рівні можуть бути державні програми роботи із суспільством щодо популяризації протидії корупції, роз'яснення її негативних наслідків та неминучості покарання за вчинення корупційного правопорушення. Кожна особа повинна усвідомлювати, що у результаті вчинення корупційного діяння, вона буде позбавлена не лише самого предмету неправомірної вигоди, але й усього належного їй майна, оскільки кримінальна відповідальність передбачає застосування до особи, яка визнана рішенням суду винуватою у вчиненні корупційного кримінального правопорушення, конфіскації майна як додаткового покарання, у випадках, передбачених Кримінальним кодексом України, а також зобов'язана буде відшкодувати спричинену таким діянням шкоду.

Щодо гарантів притягнення суб'єктів вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень до цивільно-правової відповідальності, то до них відносимо органи антикорупційної інфраструктури, а саме – Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, Вищий антикорупційний суд, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, а також Верховну Раду України, Президента України, Кабінет Міністрів України, суди, прокуратуру, правоохоронні органи, державну виконавчу службу, засоби масової інформації.

Особливу роль серед гарантів невідворотності цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційного правопорушення відіграє держава, оскільки, саме держава покликана забезпечувати ефективну й справедливую діяльність усіх органів та установ, утверджувати дію принципів верховенства права та законності в усіх сферах суспільного та державного життя. Для реалізації цих принципів необхідно забезпечити чіткі, науково виважені політичні, правові та організаційно-практичні механізми подолання негативних наслідків корупційного діяння; створити умови для незалежності преси; забезпечити реалізацію законів, що визначають цивільно-правову відповідальність за вчинення корупційного правопорушення; гарантування можливості створення й діяльності системи соціального контролю.

При цьому, слушно видається позиція Я.М. Шевченко, котра зазначала, що роль держави полягає не у тому, що вона гарантує здійсненість виниклих на базі такого юридичного факту, як правопорушення, правовідносин цивільної відповідальності перед окремою особою, а й у тому, що вона також виступає як суб'єкт відносин цивільно-правової відповідальності, в результаті чого розширюється їх соціальний ціннісний зміст, який полягає в засудженні винної протиправної поведінки особи (громадянина чи організації), що скоїла правопорушення, а також засудженні протиправного порушення правопорядку, суспільного способу життя [9, с. 51]. У такому підході досить влучно відзначено роль та значимість держави у правовідносинах, що виникають не лише в результаті вчинення корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, але й у питанні відшкодування шкоди та збитків, спричинених таким правопорушенням.

Висновки. Підсумовуючи викладене, можемо відмітити, що ефективність цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення визначається співвідношенням між цілями та реальними результатами, яких було досягнуто в процесі її застосування за сприяння системи гарантій на гарантів. Значимість гарантій цивільно-правової відповідальності як сукупності певних способів, засобів та механізмів проявляється у забезпеченні реального правового захисту цивільних прав та інтересів суб'єктів цивільного права та у здійсненні карального і виховного впливу на правопорушників. Гарантування та забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів цивільного права можливе лише за умов застосування цивільно-правових елементів як взаємопов'язаної системи, у певному поєднанні. У протилежному випадку – зазначена функція не діє.

Література:

1. Борисова В. І., Буйджи Г. В., Ватрас В. А., Великанова М. М. та ін. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу. Одеса : Гельветика, 2021. 690 с.
2. Канзафарова І. С. Теоретичні основи цивільно-правової відповідальності в Україні : автореф. дисс. ... д-ра юрид. наук : 12.00.03. Київ, 2007. 37 с.
3. Плачкова Д. Ф. Відшкодування шкоди фізичній особі, що потерпіла від злочину, за цивільним законодавством : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.03. Одеса, 2008. 19 с.
4. Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 р. № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#n710> (дата звернення: 01.09.2020 року).
5. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10. 2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення: 01.09.2020 року).
6. Цивільна конвенція про боротьбу з корупцією від 04.11.1999 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#top (дата звернення: 01.11.2020 року).
7. Декларація основних принципів правосуддя для жертв злочинів і зловживань владою від 29.11.1985 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_114#Text (дата звернення: 01.11.2020 року).
8. Мельник М. І. Хабарництво: загальна характеристика, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства. Київ : Парлам. вид-во, 2000. 256 с.
9. Шевченко Я. Н. Поняття и механизм гражданско-правовой ответственности. *Повышение роли гражданско-правовой ответственности в охране прав и интересов граждан и организаций / отв. ред. : Собчак А. А., Шевченко Я. Н.* Київ : Наукова думка, 1988. С. 6–58.

Анотація

Крук Є. В. Гарантії притягнення суб'єктів вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення до цивільно-правової відповідальності. – Стаття.

У статті досліджено питання ефективності механізму відшкодування шкоди, спричиненої вчиненням корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення. Визначено, що його результативність залежить від багатьох факторів, а саме: вчинення корупційних правопорушень не обмежується якоюсь одним способом, досить часто воно пов'язано із вчиненням інших правопорушень, спрямованих на приховання наслідків корупційного діяння. Як правило, реалізувати такі дії у межах юрисдикції однієї країни неможливо, а тому і корупція і подолання її наслідків майже завжди виходить за межі однієї країни. Саме тому у статті зроблено висновок, що невідворотність цивільно-правової відповідальності за вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення забезпечується системою гарантій.

У статті автором запропоновано визначення гарантій як передбачених нормами законодавства або існуючих в державному механізмі способів, засобів та методів забезпечення відшкодування шкоди та збитків особою, що вчинила корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення, а також діяльності спеціальних суб'єктів – гарантів.

Автором запропоновано класифікацію гарантій притягнення суб'єктів вчинення корупційного та пов'язаного з корупцією правопорушення до цивільно-правової відповідальності на юридичні гарантії, як в свою чергу поділяються на гарантії національного та міжнародного рівня, та неюридичні гарантії, які поділяються на політичні, економічні, соціальні.

До гарантів притягнення суб'єктів вчинення корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень до цивільно-правової відповідальності, автор відносить органи антикорупційної інфраструктури, а саме – Національне антикорупційне бюро України, Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, Вищий антикорупційний суд, Національне агентство з питань запобігання корупції, Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, а також Верховну Раду України, Президента України, Кабінет Міністрів України, суди, прокуратуру, правоохоронні органи, державну виконавчу службу, засоби масової інформації. У статті виділено також особливу роль держави серед гарантів невідворотності цивільно-правової відповідальності.

Ключові слова: цивільно-правова відповідальність, корупція, корупційне правопорушення, гарантії, відшкодування шкоди.

Summary

Kruk Ye. V. Guarantees of bringing the subjects of corruption and corruption-related offenses to civil liability. – Article.

In the article the effectiveness of the mechanism of compensation for damage caused by corruption and corruption-related offenses, is examined. It is determined, that its effectiveness depends on many factors, namely: the commission of corruption offenses is not limited to a single method, it is often associated with the commission of other offenses aimed at concealing the consequences of corruption. As a rule, it is impossible to realize such actions within the jurisdiction of one country, and therefore corruption and overcoming its consequences almost always spread beyond one country. That is why the article concludes that the inevitability of civil liability for committing corruption and corruption-related offenses is ensured by a system of guarantees.

In this article the author proposed to define guarantees as, provided by law or existing in the state mechanism, ways, means and methods of ensuring compensation for damages by a person who committed a corruption or corruption-related offense, as well as the activities of special entities – guarantors.

The author proposed a classification of guarantees of bringing the subjects of corruption and corruption-related offenses to civil liability into legal guarantees, which in turn are divided into guarantees of national and international level, and non-legal guarantees, which are divided into political, economic, social.

The author includes into the guarantors the bodies of anti-corruption infrastructure, namely the National Anti-Corruption Bureau of Ukraine, the Specialized Anti-Corruption Prosecutor's Office, the High Anti-Corruption Court, the National Agency on Corruption Prevention, the National Agency of Ukraine for finding, tracing and management of assets, as well as the Verkhovna Rada of Ukraine, the President of Ukraine, the Cabinet of Ministers of Ukraine, courts, prosecutor's office, law enforcement agencies, state executive service, media. The special role of the state among the guarantors of the inevitability of civil liability is highlighted in the article.

Key words: civil liability, corruption, corruption offense, guarantees, compensation for damage.